

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravnishтво v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/L. Vse pošiljatve je pošiljati franco. Reklamacije so proste poštnine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Stanovsko političsko glasilo UJU. - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 60 Din, za inozem. 80 Din. Posamezna šte. 1-50 Din. Članstvo „Pov. UJU—Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglaševanje v reklamne notice vseh vrst je plačati po Din 2-50 od petih vrst. Inseratni davček posebej. Pošt. čerk. ur. 11.197.

Naša samoizobrazba.

Ko se je minulo poletje pripravljav v poverjeništvu naš samoizobraževalni tečaj, ni nedostajalo skeptičnih glasov proti njemu. Konservativni duhovi so se dvignili, češ, tako počenjanje skriva v sebi nevarne, skorodno prevratne namene; ekstremisti v naših vrstah pa so dejali, da je vse prizadevanje prazno in smešno, v svojem bistvu v resnici skrajno reakcionarno. Tako so stvar opredelili načelni duhovi. Manj nacionalni so pa našli svoje ugovore. Nekateri so trdili, da je znanost nekaj tako vzvišenega, da se ji učitelj ne sme bližati obutih nog, drugi so hoteli vedeti, da bi učitelj rad učitelja poučeval. Prav vsi najglasnejši govorniki proti novosti pa so izjavljali, da je početje odveč in nepotrebno.

Ko bi bili ugovori obveljali, se samoizobraževalni tečaj ne bi nikdar vršil, pravzaprav se ne bi niti smel vršiti. Toda tečaj se je vršil in udeležba je bila nepričakovano velika. Ne le to! Kakor je imel samoizobraževalni tečaj svoje napeke, vendar ni nihče odšel z njega s prepričanjem, da je bil nepotreben. Tudi skeptiki in pesimisti so prispevali, da je tečaj uspel in da se je dokazala potreba samoizobraževalnega dela med nami. Tako so se z dejanjem podirli prvi, najnevarnejši predsodki, predsodki, ki izvirajo iz prirojene človekove konservativnosti.

Z uvedbo samoizobraževalnega dela poverjeništvo prav gotovo ni hotelo uvajati nekakega učenja za nameni. Povdariti je hotelo le, da je »uradna« izobrazba učiteljsstva absolutno nezadostna, ako hoče stati stališkolikoli na visku pri svojem učnem delu v šoli in v ospredju s svojim delom v javnosti. Kdor sam ne zna dovolj, v javnem življenju ne bo mogel določati pravice. Drugo, kar je poverjeništvo hotelo, je, da postane učiteljevo znanje praktično. Le to, kar poznamo do dna, ima resnično vrednost, le to torej, kar se more v življenju neposredno uporabiti. To resnico je pokazal že Bacon Verulamski, pa jo je pri nas pokopala nemška vseznalostna duševnost.

Podtikanje je, ako se je poverjeništvo ugovarjalo, da se z njegovo metodo samoizobraževalnega dela ne bo nikdar dosegla kakršnakoli izobrazba učiteljsstva. Poverjeništvo ni nikdar hotelo svojim organizirancem vlivati učenosti v glavo. Tako neresno vodstvo slovenske učiteljske organizacije ni. Dobro ve, da je znanje najprej sad lastnega truda, lastnega dela. Izvrstni učitelji morejo vplivati na znanje nekoga, toda odločilna je vedno lastna delavnost. Tudi v našem narodu je mnogo osebnosti, ki so samo kot autodidakti pridobili, kar znajo in vedo.

Ako je, poverjeništvo pričelo samoizobraževalno akcijo, je s tem hotelo dati le pobudo za podrobno zasebno delo. Ne dela si nikakih iluzij, da bo ta pobuda zajela slednjega organiziranega člana. Prav gotovo pa je organizacija oni činitelj, ki more razmaja najširje kolobarje v naših vrstah. Včasih je ves uradni aparat, z nadzorniki na čelu, s knjižnicami, s konferencami, z anketami,

s tečaji itd. pritiskal na to, da se učiteljstvo čim najbolj v vsestransko izobrazi. Danes vsega tega ni več. Danes nima nihče več interesa na tem, da zna učiteljstvo kaj več. Prav zato pa mora imeti sedaj učiteljstvo vsaj toliko smisla za napredek z duhom časa, kot ga je imelo kdaj prej. Da, učiteljstvo je sedaj samo sebi dolžno vse ono, česar morda njegovih varuhi niti ne žele.

Ako učitelj zna to ali ono, res z n a , mu gotovo ne bo škodilo, zakaj znanje je moč. Zato je tudi med nami tovarišev, ki so radikalnejši od vodstva organizacije samega. Postavljajo programe, ki so daleko obširnejši od obstoječih, zahtevajo študij, ki ga niti zmagati ni mogoče. Pozabljajo pri tem, da ni dovolj, ako nekaj zagovarjajo, marveč da odloči delo. Povedo svojo misel, pametna je, a za njo ni volje. Namesto da bi misel udeležili, stoji ob strani mrki in čakajo, kdaj bo pognala cvet. Sani so, nikogar ni, ki bi zgrabil plug, in tako ostanejo njih lepe besede glas vpijočega v puščavi. Potem pa prihaja ljubosumje nevolja in — človek je v samoljubju veči delavnejši! — prihaja sabotaža!

V samoizobraževalnem delu gre poverjeništvu začetno pot. Spodbuja, naj se učiteljstvo seznanja s problemi življenja, onega širokega življenja, ki je v nasprotju s planškimi, s katerimi bi nas radi popolnoma obdali. Baš zato, ker se učiteljstvo ni dovolj zanimalo za taka vprašanja, so nam očitali »p o n s a s i n o r u m«. Če bi gospodje tedaj poznali našo gmotno bedo in vsjo grenko odvisnost, ne bi metali na nas takih očitkov. Danes smo na tem, da za vselej onemogočimo podobna počasčenja, toda od dela učiteljstva je odvisno, ali bo klevetnikom beseda zamrla v grlu.

Samoizobraževalna akcija ni v interesu oseb, ni v interesu poverjeništvu, marveč v interesu vsega učiteljstva, ki si kot takto služi svoj kruh. Kdor lahko drugače živi, blagor mu! A tak naj ne nastopa proti namenom, ki so stanu samo v korist! Kdor je sam že kdaj proučil vprašanja, na katerega poverjeništvo opozarja in jih priporoča v študij, naj s svojim znanjem pospešuje delo po kroških. Koristil bo stanu in sebi. Njegovo stvarno delo bo mnogo več vredno kot najduhovitejše kritike našega trgeda, a potrebnega, nujno potrebnega prizadevanja.

Krožek sam gotovo ne bo podal zadostne slike pojedincu o vsem, kar mora učitelj dobro poznati. Toda krožek ima posebno prednost: nikjer se misli tako ne krešejo kakor v diskusiji. Koliko dragocenih življenjskih izkušenj je mogoče zbrati v krožkih, da so nam trdno vodilo pri vsem našem delu v šoli in v javnosti! Vse to pa se vrši po zasnovi samoizobraževalne akcije s širokim pogledom v svet.

Vzlic skepsi, vzlic kritičnosti in hiperkričnosti se naše delo vpečuje. Imeli smo že vrsto sestankov in zdaj se razpošilja prva brošura, pisana stvarno in jedrnat, boljše kot marsikaj, kar se je pisalo o tem predmetu. Zganite se, kjer se še niste, in stopite v krog stanovskih delavcev! V krožkih ni le razširjenje naših pogledov v ustroj družbe v njih je tudi zblizanje ljudi istege stanu istih interesov, istih teženj, enega in

istege boja za obstanek. Poedinec ne pomenja nič, trdna organizacija je moč.

Naše samoizobraževalno delo nima samo naloge, da bolje usposobi pojedince za javnost, ampak hoče tudi strniti vezi med

učiteljstvom, poživiti hoče zavest skupnosti, ki so nam jo v zadnjih časih vse preveč razrhljali škodljivi vplivi, sovražni neodvisnemu uveljavljanju našega stanu.

I. S.

Anketa poverjeništvu UJU z učitelji kmetijsko nadaljevalnih šol.

Nujnost tesnega spoja vsega nadaljevalnega šolstva z osnovno šolo. — Naloga kmetijsko nadaljevalnih šol. — Učni načrt in nadzorstvo kmetijsko nadaljevalnih šol. — Kompetenca teh šol. — Izobrazba učiteljev za kmetijsko nadaljevalne šole. — Vzdrževanje nadaljevalnih šol.

Na pobudo odseka za nadaljevalno šolstvo pri poverjeništvu UJU v Ljubljani je poverjeništvo sklicalo dne 19. novembra t. l. v Ljubljano anketo učiteljev kmetijsko nadaljevalnih šol.

Anketa je bila zelo dobro obiskana in je potekla zelo ugodno in plodno.

Podrobno poročilo prinesemo v prihodnji številki, za danes pa objavljam sprejete resolucije, ki so začrtale pot vsemu delu na polju kmetijsko nadaljevalnega šolstva. Resolucija se glasi:

1. Zavedajoč se, da je prospiranje vseh pridobitnih slojev, napredek države in naroda odvisen predvsem od gospodarskega in kulturnega dviga kmetijskega stanu, hočemo, da se postavi nadaljevalna šola v službo najširših plasti kmetijskega ljudstva in postane kot sestaven del osnovnega šolstva enako splošna ustanova kot osnovna šola sama, ki vidi v njej svojo naravno in nujno potrebno dopolnilo.

2. S tega vidika smatramo kot njeno glavno nalogo, da delo osnovne šole, v smeri prave kmetijske delovne šole, spopolnjuje in pogloblja, da vzgaja mladino za uveljavljenjem učiteljevega osebnega zgleada k treznosti, tovariški solidarnosti, ljubezni do kmetijskega stanu, kmetijskega dela in doma, da vzbuja v njej trajno zanimanje in voljo do umske in strokovne samoizobrazbe, da polaga temelje tej samoizobrazbi ter ji po kaže pota do nje — zlasti še z navajanjem k razumnemu čitanju strokovnih in poučnih knjig in časopisov.

3. Iz te njene naloge izhaja, da nadaljevalna šola ne more imeti strokovnega, ampak le praktični kmetijski, vzgojni značaj. Zato samo strokovno znanje se ne usposablja za pouk na teh šolah in prihaja v splošnem že radi njenega značaja kot obča ljudska ustanova kot učitelj na njih v počtev le učitelj osnovne šole. Tudi ni pričakovati razmaha tega šolstva, ako se učiteljstvo v celoti ne zavzame zanj.

4. Sprejemamo kot osnovo in oporo Rohrmanov učni načrt, smo si pa pri tem vsveti, da si mora učitelj varovati popolno svobodo, da izbira in spopolnjuje učno snov po krajevnih in pedagoških vidikih in da bi tesno oklepanje učnega načrta vedlo samo do golega didaktičnega materializma, ki nasprotuje učnim in vzgojnimi ciljem šole. Običajnega nadzorovanja in ocenjevanja

učitelja ne smatramo kot potrebno, dokler se ne upelje splošna obligatorna nadaljevalna šola, pač pa se naj poveri didaktično vodstvo teh šol kakemu izkušenemu pedagogu-praktiku. Posebno strokovno nadzorstvo teh šol je nepotrebno.

5. Definitivno zakonsko ureditev teh šol v vseh podrobnostih smatramo danes še kot preuranjeno, ker je še sporno vprašanje, v kompetenco katere oblasti naj bi spadalo to šolstvo, ako hočemo, da mu bo svoboden razvoj in vzdrževanje čimbolje zajamčeno, pa tudi zato, ker je potrebno, da si učiteljstvo samo nabere nekaj izkušenj, da se usposobi za poučevanje in da se ta inštitucija nekoliko udomači v narodu, preden se z zakonom splošno upelje. Iz enakih razlogov si danes še ne želimo obveznega obiska teh šol, dasi se zavedamo, da bo to vprašanje treba v doglednem času rešiti.

6. Glede izobrazbe učiteljev je naša želja — dokler se to vprašanje temeljito in načelno ne reši — da se preustroji tečaj, ki služijo temu namenu, glede svojega programa tako, da stopijo teoretska strokovna predavanja iz kmetijskega prirodoznanstva in gospodarstva v ozadje, ker lahko črpamo minimalno znanje, ki ga ta predavanja nudi, tudi iz knjige, da pa se poskrbi za predavanja, ki uvedejo učitelja v njih položaj in delokrog na kmetij, v spoznavanje kmetijskih razmer, kmetijske psihe, folkore in kulture, v spoznavanje zlasti gospodarskega položaja našega kmeta in njegovih eksistenčnih vprašanj. Nadalje se naj uvedejo obiskovalci tečajev po kakem izkušenem šolniku v praktično delo v nadaljevalni šoli in se naj z njimi učna snov metodično predela. Končno se naj da učiteljem več prilike za praktično izobrazbo v raznih panogah kmetijske gospodarstva, kakor n. pr. v sadjarstvu, vrtnarstvu, čebelarstvu, zadrugištvu.

7. V zavedi vzdrževanja nadaljevalnih šol stojimo na stališču, da je to predvsem dolžnost države in samoupravne oblasti, v drugi vrsti šele stvar občine in krajevnih činiteljev. Zlasti velja to glede plačevanja učiteljevih honorarjev.

8. Vse te zahteve veljajo smiselno tudi za gospodinjstvo nadaljevalne šole.

Prispevajte kot podporniki „Pevskemu zboru UJU učiteljstva“!

LISTEK.

JOS. DOLGAN:

Učni načrt kmetijske delovne šole.

(Temeljne misli o njem.)

Udejstvovanje delovne šole more izhajati le iz notranjega prepričanja. Posamezna načela, n. pr. skupnostni pouk, priložnostni pouk, produktivnost, samodejstvenost, so le dedukcija tega prepričanja.

Učni načrt določa delo, življenje in razpoloženje otroka, zato je sestava učnega načrta v duhu stare šole za delovni pouk nenaravna in škodljiva narava. Namen pouku ni snov, ampak razvoj duševnih in telesnih sil. Kot je pri telesnem presnavljanju hrana le sredstvo za vzdrževanje in razvoj telesa, tako je tudi snov pri pouku le sredstvo za izobrazevanje otroka. Snov ni zato, da bi se jo otrok naučil, pač pa zato, da bi bila na razpolago njegova duševni asimilaciji.

Podajem načrt le kot primer; navedel sem snov, do katere je kmetijski otrok v nekem živem razmerju. Učitelj naj uporablja samo ono, kar se mu zdi za njegove otroke življenjsko, ali pa — in to bo najboljše — ono, kar bodo otroci sami določili. Razvoj otrokove duševnosti — in vsake žive duševnosti — ni trda gmota, ki ji lahko damo stalne oblike, ampak je tok, čigar bistvo je, da ne prestando teče in se nikoli ne ustali; duševnost ni nikoli absolutno ničevna, ravno tako pa tudi ni nikoli absolutno popolna. Merilo za dobro šolo, vestnega učitelja in pridnega otroka ne sme biti več obvladanje snovi, pač

pa kar najbolj živahno čustveno, hotno in razumsko razmerje do vrednot in stvarih in pojavih, in sicer do tistih vrednot, ki imajo vrednost za otroka; in ker je teh vrednot zelo mnogo, naj se usmeri otroka zlasti v iskanje in gledanje socialnih in gospodarskih vrednot. Ali so točke v načrtu prave, bodeta moga razodeti le otrokovo zanimanje ali pa apatičnost do snovi. Tega razmerja ne bo mogoče spoznati iz vidika stare šole, tedaj iz vidika snovnega uspeha, jezikovne formalnosti ali šolske discipline. Ne učiteljeva obravnava, ampak otrokovo zanimanje, izraževano v preprostem, neprisljnenem razgovoru, bo odobrilo ali odklonilo tak načrt. Tudi ono, kaj naj ve otrok o snovi, naj presodi on sam.

Spisal sem načrt kot vzgled za tovarišice in tovarišice po vaseh, ki bi se radi lotili delovne šole, pa nimajo podrobnih navodil. Moj namen je poseben ta, da hočem z načrtom opozarjati na snov iz kmetijstva, higijene, narave, dela, morale in življenja. Podrobnosti bodo služile onim, ki se še niso bavili s kmetijstvom in ki še ne poznajo kmetijskih potreb. Vsem pa svetujem, da proučijo kmetijske prilike sami, konkretno in z ljubeznijo; knjige in načrti naj jim bodo le zrcalo.

Ves proces pouka sem razdelil na štiri stopnje: I. Delo in doživetje. II. Spoznanje. III. Premišljeno delo in umetniško udejstvovanje. IV. Šolska tehnika. Ta razdelitev, namen in smisel tega načrta in še marsikaj drugega bo razumljivo le onim, ki dobro poznajo moj referat o kmetijski delovni šoli.

PRVI RAZRED.

Za pravo šolo je sposoben šele otrok, ki dovrši sedmo starostno leto. Opozarjam na

dr. Zgečevu razpravo »Razvoj otroka v šolski dobi«, ki je objavljena v »Pedagoškem zborniku«. Prvi razred naj bi se začel s sedmim letom. Ker pa začnejo naši otroci obiskovati šolo že s šestim letom, naj se sedenji prvi razred spremeni v otroški vrtec ali detski dom; če se ne spremeni po imenu, naj se spremeni vsaj po snovi, delu in metodi ter po razmerju učitelja do otroka. Bistvo otrokovega življenja v tej dobi je igra, zato mora biti tudi metoda in delo v tem razredu igračasto. Prvi razred naj bo za otroka igrališče; tudi ne sme biti priprava za drugi razred, pač pa kraj, kjer dobi otrok razvoj svojo duševno hrano. Šele v drugem razredu postane pouk objektivnejši, kot postane otrokova duševnost s sedmim letom objektivnejša.

I. Delo in doživetje.

Sprehodi: po gozdu; ob potoku; po njivah v dolini; po njivah v višini; po travnikih v dolini; po travnikih v višini; po vrtovih; po posestvih otrokovih staršev; na hrib; v cerkev; na pokopališče; v bližnje vasi; k staremu gradu.

Poizkusi: sajenje sadnih pešk v jeseni in spomladi; kaljenje semena v mokri vati; cvetlice v temi in na svetlem; v jeseni pognojena in prekopana gredica; spomladi pognojena in prekopana gredica; nepognojena in prekopana gredica; pognojena in nepreprekopena gredica; nepognojena in nepreprekopena gredica; neopleta in neokopana gredica; opleta in neokopana gredica; opleta in okopana in osuta gredica; opleta, okopana, osuta in v suši zalivana gredica; preizkušanje zveznosti razne vrste zemelji; navpična, 1 m visoka palica na

solncu. Gredice, na katerih hočemo opazovati uspehe glede na gnojenje in rahlanje zemlje, posejemo s pšenico, tiste pa, ki jih plevemo, okopavamo in osipavamo, pa s prosom.

Zbirke: razno sadje; sadne vrste; sočivje; jesenski pridečki; vrtnice cvetice, poljske cvetice; gozdne cvetice; travniške cvetice; zdravilne cvetice; strupene cvetice; istobarvne cvetice; trave; pleveli; zelene vejice drevin in grmov; gole vejice drevin in grmov; mladike; kosci lesa; vrste zemelji; vzorci blaga; vzorci usnja; vzorci kolonijalnega blaga; gumbi.

II. Spoznavanje.

1. Razgovori.

Šola: Po kaj so prišli otroci v šolo; kako bo v šoli; katere reči bodo rabili.

Trgovina: Na kateri strani leži; napis; kdo prodaja; reči v prodajalni; kdo kupuje; kaj da kupec za reči; kako se v prodajalni pozdravi, prosi in zahvali.

Denar: Kdo dá otroku denar; kako zasluži denar oče, mati, brat, sestra; kaj je prodal oče, kje in komu; semenj.

Hlev: Koliko živine imajo in kakšno; delo v hlevu; katero hrano prideltamo doma in katero kupimo; kaj napravijo z gnojem in kam se odteka gnojnica; gnojne vile in samokolnica; kam polagajo krmo; iz česa so jasli; kakšna so tla in iz česa so; stelja; snaga, zrak in svetloba v hlevu; kaj dela krava, ko prodajo tele; koliko litrov mleka ima krava na dan; varnost pred živino; red v hrani in molžnji; kdo se največ ubiva v živino; kako pomaga otrok v hlevu; prijaznost do goveda; hvaležnost do očeta in bratov.